

ISSN 2311-5491

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

# НАУКОВИЙ ЧАСОПИС

НАЦІОНАЛЬНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ  
ІМЕНІ М. П. ДРАГОМАНОВА



*Серія 5*

Педагогічні науки:  
реалії та перспективи

*Випуск 92*

*Том 1*



Видавничий дім  
«Гельветика»  
2023

**ФАХОВЕ ВИДАННЯ**  
затверджено наказом Міністерства освіти і науки України № 886  
від 02.07.2020 р. (додаток 7) (педагогічні науки, соціальна робота)

Державний комітет телебачення і радіомовлення України  
Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації Серія КВ № 23508-13348 ПР від 03.08.2018 р.

**Науковий журнал включено до міжнародної наукометричної бази  
Index Copernicus International (Республіка Польща)**

Офіційний сайт видання: [www.chasopys.ps.npu.kiev.ua](http://www.chasopys.ps.npu.kiev.ua)

Схвалено рішенням Вченої ради УДУ імені Михайла Драгоманова  
(протокол № 4 від 30 березня 2023 року)

**Редакційна колегія:**

*Андрущенко В. П.* – доктор філософських наук, професор, академік НАПН України (голова Редакційної ради);  
*Торбін Г. М.* – доктор фізико-математичних наук, професор (заступник голови Редакційної ради); *Вернидуб Р. М.* – доктор філософських наук, професор; *Ветров І. Г.* – кандидат історичних наук, професор; *Дробот І. І.* – доктор історичних наук, професор; *Євтух В. Б.* – доктор історичних наук, професор, член-кореспондент НАН України; *Корець М. С.* – доктор педагогічних наук, професор; *Мацько Л. І.* – доктор філологічних наук, професор, академік НАПН України; *Синьов В. М.* – доктор педагогічних наук, професор, академік НАПН України; *Шут М. І.* – доктор фізико-математичних наук, професор, академік НАПН України.

**Головний редактор серії:**

*Слабо В. М.* – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри освіти дорослих, Український державний університет імені Михайла Драгоманова.

**Редакційна колегія серії:**

*Биковська О. В.* – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри позашкільної освіти, Український державний університет імені Михайла Драгоманова; *Борисов В. В.* – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки і методики навчання, Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія; *Гевко І. В.* – доктор педагогічних наук, професор, проректор з навчально-методичної роботи, Тернопільський державний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка; *Захаріна Є. А.* – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теоретичних основ фізичного та адаптивного виховання, Класичний приватний університет; *Дем'яненко Н. М.* – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки, Український державний університет імені Михайла Драгоманова; *Кононенко А. Г.* – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач науково-організаційного відділу, Інститут професійно-технічної освіти НАПН України; *Макаренко Л. Л.* – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри інформаційних систем і технологій, Український державний університет імені Михайла Драгоманова; *Олефіренко Т. О.* – кандидат педагогічних наук, доцент, декан педагогічного факультету, Український державний університет імені Михайла Драгоманова; *Савенкова Л. В.* – кандидат педагогічних наук, доцент, директор Наукової бібліотеки, Український державний університет імені Михайла Драгоманова; *Смирнова І. М.* – доктор педагогічних наук, професор, заступник директора з науково-педагогічної роботи, Дунайський інститут Національного університету «Одеська морська академія»; *Фаст О. Л.* – кандидат педагогічних наук, доцент, проректор з науково-педагогічної роботи та міжнародної співпраці, Комунальний заклад вищої освіти «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради; *Хижна О. П.* – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри дошкільної та спеціальної освіти, секція «Мистецтво», Мукачівський державний університет; *Занда Е. Рубене* – доктор педагогічних наук, професор, Латвійський університет (Латвія); *Андрушкевич Фабіан* – доктор педагогічних наук, професор, Опольський університет (Польща); *Конрад Яновський* – PhD, ректор, Економіко-гуманітарний університет у Варшаві (Польща); *Мудрецька Ірена* – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри спеціальної освіти, Опольський університет (Польща).

**НАУКОВИЙ ЧАСОПИС НАЦІОНАЛЬНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ**  
Н 34 *М. П. ДРАГОМАНОВА. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи.* Збірник наукових праць / М-во освіти і науки України, Укр. держ. ун-т імені Михайла Драгоманова. – Випуск 92. Том 1. – Київ : Видавничий дім «Гельветика», 2023. – 184 с.

УДК 37.013(006)

У статтях розглядаються результати теоретичних досліджень і експериментальної роботи з питань педагогічної науки; розкриття педагогічних, психологічних та соціальних аспектів, які обумовлюють актуалізацію поставленої проблеми і допоможуть її вирішувати на сучасному етапі розвитку освіти.

Статті у виданні перевірені на наявність плагіату за допомогою програмного забезпечення StrikePlagiarism.com від польської компанії Plagiat.pl.

© Автори статей, 2023

© Редакційна рада і редакційна колегія серії, 2023

ISSN 2311-5491

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE

# NAUKOWYI CHASOPYS

NATIONAL PEDAGOGICAL  
DRAGOMANOV UNIVERSITY



*Series 5*

Pedagogical sciences:  
reality and perspectives

*Issue 92*  
*Volume 1*



UDC 37.013(006)  
H 34

PROFESSIONAL EDITION

By Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine No 886  
dated 02.07.2020 (annex 7) (*pedagogical sciences, social work*)

The State Committee for Television and Radio-Broadcasting of Ukraine  
Certificate of state registration of print media Series KB 23508-13348IIP dated 03.08.2018

The journal is included in the international scientometric database  
Index Copernicus International (the Republic of Poland)

Official web-site: [www.chasopys.ps.npu.kiev.ua](http://www.chasopys.ps.npu.kiev.ua)

Approved by the Decision of Academic Council of Dragomanov Ukrainian State University  
(Minutes No 4 March 30, 2023)

**Editorial board:**

*Andrushchenko V. P.* – Doctor of Philosophical Sciences, Professor, Academician of NAES of Ukraine (Head of the Editorial Council); *Torbin H. M.* – Physical and Mathematical Sciences, Professor (Deputy Head of the Editorial Council); *Vernydub R. M.* – Doctor of Philosophical Sciences, Professor; *Vietrov I. H.* – Candidate of Historical Sciences, Professor; *Drobot I. I.* – Doctor of Historical Sciences, Professor; *Yevtukh V. B.* – Doctor of Historical Sciences, Professor, Corresponding Member of NAS of Ukraine; *Korets M. S.* – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor; *Matsko L. I.* – Doctor of Philological Sciences, Professor, Academician of NAES of Ukraine; *Synov V. M.* – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Academician of NAES of Ukraine; *Shut M. I.* – Doctor of Physical and Mathematical Sciences, Professor, Academician of NAES of Ukraine.

**Chief editor of the series:**

*Slabko V. M.* – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Department of Adult Education, Dragomanov Ukrainian State University.

**Editorial board of the series:**

*Bykovska O. V.* – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Department of Extracurricular Education, Dragomanov Ukrainian State University; *Borysov V. V.* – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Professor at the Department of Pedagogy and Teaching Methods, Municipal Institution of Higher Education “Khortytsia National Educational and Rehabilitational Academy” of Zaporizhzhia Regional Council; *Hevko I. V.* – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Vice Rector for Teaching and Guiding, Volodymyr Hnatiuk Ternopil State Pedagogical University; *Zakharina E. A.* – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Department of Theoretical Foundations of Physical and Adaptive Education, Classical Private University; *Demianenko N. M.* – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Department of Pedagogy, Dragomanov Ukrainian State University; *Kononenko A. G.* – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Head of Scientific and Organizational Department, Institute of Vocational Education of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine; *Makarenko L. L.* – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Professor at the Department of Information Systems and Technologies, Dragomanov Ukrainian State University; *Olefrenko T. O.* – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Dean of the Faculty of Pedagogy, Dragomanov Ukrainian State University; *Savenkova L. V.* – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Director of the Scientific Library, Dragomanov Ukrainian State University; *Smirnova I. M.* – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Deputy Director for Scientific and Pedagogical Work, Danube Institute of the National University “Odesa Maritime Academy”; *Fast O. L.* – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Vice-Rector for Research and Teaching and International Cooperation, Lutsk Pedagogical College of Volyn Regional Council; *Khyzhna O. P.* – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Professor at the Department of Preschool and Special Education, Section “Art”, Mukachiv State University; *Zanda E. Rubene* – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, University of Latvia (Latvia); *Andrushkevych Fabian* – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Opole University (Poland); *Konrad Janowski* – PhD, Rector, University of Economics and Humanities in Warsaw (Poland); *Irena Mudretska* – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Department of Special Education, Opole University (Poland).

NAUKOVYI CHASOPYS NATIONAL PEDAGOGICAL DRAGOMANOV UNIVERSITY. *Series 5.*

H 34 *Pedagogical sciences: realias and perspectives.* Collection of research articles / the Ministry of Education and Science of Ukraine, Dragomanov Ukrainian State University. – Issue 92. Vol. 1. – Kyiv : Publishing House “Helvetica”, 2023. – 184 p.

UDC 37.013(006)

The articles deal with the results of theoretical studies and experimental work on pedagogical science; the disclosure of pedagogical, psychological and social aspects that cause actualization of the problem and help it to be solved at the present stage of education development of education.

The articles were checked for plagiarism using the software StrikePlagiarism.com developed by the Polish company Plagiat.pl.

ISSN 2311-5491

© Authors of articles, 2023

© Editorial Board and Editorial Council, 2023

## ЗМІСТ

<i>Андрущенко Т. В., Ковчина І. М., Панченко М. В.</i> ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОДІЇ ОСВІТНИХ КОМПОНЕНТІВ “МІЖНАРОДНА ІНФОРМАЦІЯ”, “ПОЛІТИЧНА ПСИХОЛОГІЯ” ТА “ЗВ’ЯЗКИ З ГРОМАДСЬКІСТЮ” ПРИ ПІДГОТОВЦІ ЗДОБУВАЧІВ-МІЖНАРОДНИКІВ.....	5
<i>Бачієва Л. О.</i> ТЕХНОЛОГІЯ УЗАГАЛЬНЕННЯ ПРЕДМЕТІВ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАГІСТРІВ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ.....	10
<i>Бондаренко Н. А., Пасько О. М.</i> ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ДИЗАЙНЕРІВ-ПЕДАГОГІВ ДО ВПРОВАДЖЕННЯ МУЛЬТИМЕДІА ТЕХНОЛОГІЙ В ОСВІТІ НА ЗАСАДАХ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЄКТУВАННЯ.....	14
<i>Вишківська В. Б., Бевзо Г. А., Лішова О. М., Малінка О. О.</i> ПРОЄКТУВАННЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ.....	20
<i>Vlasiuk R.</i> MODEL FOR TRAINING FUTURE PHYSICAL EDUCATION TEACHERS FOR PROFESSIONAL ACTIVITY THROUGH A DIFFERENTIATED APPROACH.....	25
<i>Гнатик К. Б., Фодор К. Й.</i> НОВІТНІ МЕТОДИ ТА ТЕХНОЛОГІЇ ВИКЛАДАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ДЛЯ СТУДЕНТІВ НЕМОВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ.....	31
<i>Голота Н. М., Карнаухова А. В.</i> ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ.....	35
<i>Davydova Zh.</i> INFORMATION COMPETENCE FORMATION IN INTERNATIONAL MEDICAL STUDENTS: MOTIVATION-TARGETIVE CRITERION.....	40
<i>Ковальчук І. С.</i> КРИТЕРІЇ, ПОКАЗНИКИ, РІВНІ СФОРМОВАНOSTІ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ФАРМАЦІЇ.....	44
<i>Кондратець І. В.</i> ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ДЛЯ ЗАКЛАДАННЯ ОСНОВ ЧИТАЦЬКОГО ІНТЕРЕСУ Й СПРИЙМАННЯ ХУДОЖНІХ ТВОРІВ У ДІТЕЙ РАНЬОГО ВІКУ.....	49
<i>Крекотень О. В., Байдак Л. І., Березняк О. П.</i> ФОРМУВАННЯ ЕМОЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ТА ПОЗИТИВНОГО МИСЛЕННЯ СТУДЕНТІВ У КУРСІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ.....	55
<i>Ктіторов М. О.</i> СУЧАСНИЙ СТАН РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ВІЙСЬКОВОЇ ОСВІТИ ЯК СКЛАДОВОЇ ЗАГАЛЬНОДЕРЖАВНОЇ СИСТЕМИ ОСВІТИ.....	59
<i>Кудрявцева О. А., Сергеев О. В.</i> ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ МОРАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ.....	64
<i>Литвин Н. Б., Качак Т. Б., Круль Л. М.</i> ВЕРБАЛЬНЕ ТА НЕВЕРБАЛЬНЕ МОВЛЕННЯ У ПЕДАГОГІЧНІЙ ПРАКТИЦІ ВИЩОЇ ШКОЛИ.....	69
<i>Марчук І. В.</i> СОЦІАЛІЗАЦІЯ ОСОБИСТОСТІ & ТАЙМ-МЕНЕДЖМЕНТ У ЗАКЛАДІ ОСВІТИ: АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ .....	75
<i>Михайленко О. В., Бутко Т. О.</i> МЕТОД ПРОЄКТІВ У ВІТЧИЗНЯНІЙ І ЗАРУБІЖНІЙ ПЕДАГОГІЧНІЙ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИЦІ.....	79
<i>Наровлянський О. Д.</i> ЕКСКУРСІЇ В СЕРЕДНІЙ ОСВІТІ УКРАЇНИ В 20-ТІ РОКИ ХХ СТОЛІТТЯ.....	83
<i>Неборак К. О.</i> МОРАЛЬНО-ЕТИЧНА КУЛЬТУРА МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ІСТОРІЇ В УМОВАХ ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ.....	87

<i>Овдійчук В. А.</i> СТРУКТУРНО-ФУНКЦІОНАЛЬНА МОДЕЛЬ РОЗВИТКУ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНФОРМАТИКИ У ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ.....	92
<i>Онишків З. М.</i> ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ В УМОВАХ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ.....	96
<i>Подопригора Н. В., Чередник Д. С.</i> РОЗВИТОК НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ У ПРОЦЕСІ ВИКОНАННЯ ПРАКТИКО-ОРІЄНТОВАНИХ ЗАВДАНЬ З ФІЗИКИ В ЦИФРОВІЙ ЛАБОРАТОРІЇ VERNIER.....	100
<i>Рудик Т. О., Стельмах Н. В.</i> ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ ТЕХНІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ПРИ ВИВЧЕННІ ВИЩОЇ МАТЕМАТИКИ.....	106
<i>Рудницька К. М.</i> КОМУНІКАТИВНО-ПРАГМАТИЧНИЙ АСПЕКТ ВИСВІТЛЕННЯ ТЕМИ “ІНДУСТРІЯ ТУРИЗМУ І ТУРИСТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ” В ПОСІБНИКАХ З ТУРИЗМУ.....	111
<i>Саркісян Т. О.</i> ФОРМУВАННЯ ЕТНІЧНОЇ ТОЛЕРАНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ-ФІЛОЛОГА У ЗВО.....	116
<i>Симонян В. В.</i> ХАРАКТЕРИСТИКА ЗМІСТУ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ВОКАЛУ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ.....	121
<i>Скрипник М. І., Кравчинська Т. С., Волинець Н. П.</i> ПРОЄКТУВАННЯ ТА СТВОРЕННЯ ІНТЕРАКТИВНОГО ОНЛАЙН ПОСІБНИКА ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ПЕДАГОГІВ.....	126
<i>Слабін В. К.</i> ХІМІЧНІ ЕПОНІМИ У НАВЧАННІ СТУДЕНТІВ: СУТНІСНІ ЗНАННЯ ЧИ ЗОВНІШНЄ ВПІЗНАННЯ?.....	131
<i>Соменко Д. В., Соменко О. О., Ткаченко В. М.</i> РОЗРОБКА ЛАБОРАТОРНО-ПРАКТИЧНИХ РОБІТ ПРОФЕСІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ ДЛЯ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 015.39 ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА (ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ).....	135
<i>Стешиц І. В.</i> СИСТЕМА ПЕДАГОГІЧНОГО ПАРТНЕРСТВА В УКРАЇНСЬКІЙ ШКІЛЬНІЙ ОСВІТІ.....	141
<i>Тимченко О. В.</i> ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ЗАКЛАДУ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ.....	147
<i>Фаненитель Н. В., Гамрецька Г. С.</i> ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОГО УМІННЯ ЧИТАННЯ В КОНТЕКСТІ ПІДГОТОВКИ УЧНІВ ДО ЗНО З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ.....	152
<i>Халецька К. В.</i> ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ ПРОГНОСТИЧНИХ УМІНЬ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МАТЕМАТИКИ.....	156
<i>Швардак М. В.</i> STEM-ОСВІТА ЗАСОБАМИ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ.....	160
<i>Яцук С. М., Власенко С. О.</i> ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ТРЕНЕРІВ-ПЕДАГОГІВ У ТЕОРІЇ Й ПРАКТИЦІ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	164
НАШІ АВТОРИ.....	169

УДК 378.091.2:[378:37.011.3-051:784]:001.82-042.2(045)

DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2023.92.1.25>

Симонян В. В.

## ХАРАКТЕРИСТИКА ЗМІСТУ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ВОКАЛУ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ

У статті схарактеризовано ключові поняття: “зміст освіти”, “зміст професійної освіти”, “освітня програма”. Виокремлено й описано основні аспекти змісту освіти на підставі дослідження освітніх програм за другим (магістерським) рівнем вищої освіти, за якими відбувається підготовка майбутніх викладачів вокалу в закладах вищої освіти.

Мета статті полягає в характеристиці змісту підготовки майбутніх викладачів вокалу та у виокремленні спільних і відмінних аспектів змісту освітньо-професійних програм.

Загальна характеристика змісту підготовки майбутніх викладачів вокалу побудована на нормативних положеннях і вітчизняних наукових позиціях стосовно того, що зміст освіти варто витлумачувати через систему професійних результатів навчання (знання, уміння, навички).

До ґрунтовного аналізу змісту підготовки майбутніх викладачів вокалу залучено дев'ять освітніх програм за спеціальністю 025 Музичне мистецтво, за якими готують майбутніх викладачів вокалу у ЗВО та що акредитовані Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти за другим (магістерським) рівнем вищої освіти (за період із 2019 до 2023 року). У семи ОПП диференційовано спільні й відмінні характеристики ОК, зазначено назву ОП та рік оновлення ОП. На цій підставі з'ясовано тенденції до оновлення ОП й особливості підготовки майбутнього викладача вокалу ЗВО, з огляду на специфіку формування ФК та ПРН кожної ОП.

Дослідницькі перспективи за вибраним науковим напрямом пов'язані з розширенням порівняльного аналізу змісту підготовки майбутнього викладача вокалу, згідно з переліком компонентів та їхньою логічною побудовою, для виокремлення ФК і ПРН із циклу професійної підготовки.

**Ключові слова:** зміст освіти, освітня програма, освітньо-професійна програма, освітньо-наукова програма, майбутній викладач вокалу, освітні компоненти, фахові компетентності, програмні результати навчання.

Від змісту освіти майбутнього викладача вокалу залежить якість підготовки, що впливає на усвідомлення цінності української вищої освіти та визнання якості вітчизняної підготовки фахівців на міжнародній арені. Ухвалення прогресивного Закону України “Про вищу освіту” покликане змінити національну вищу освіту, а отже, її ключові складники й чинники – освітні програми та кваліфікації (ступені). У разі цих змін стає можливим формування кваліфікованого фахівця, здатного розв'язувати складні завдання в умовах мінливого сьогодення. Основним інструментом організації підготовки фахівців визнано нормативний документ – “освітню програму”.

Поняття “освітня програма” витлумачене в статті 1, пункті 19 Закону України “Про освіту” як єдиний комплекс освітніх компонентів (предмети вивчення, дисципліни, індивідуальні завдання, контрольні заходи тощо), спланованих та організованих для досягнення результатів навчання [1]. Відповідно до пункту 17, частини 1 статті 1 Закону України “Про вищу освіту”, освітні програми (далі – ОП) диференційовано на три типи: освітньо-професійна, освітньо-наукова та освітньо-творча. У редакції Закону України від 2017 та 2019 років та в останній редакції 2023 року відмінності освітніх програм залежать від навчальних дисциплін, індивідуальних завдань, практик, контрольних заходів тощо. Оволодіння програмою означає здобуття не лише освітньої, але й професійної (професійних) кваліфікації, що спрямоване на досягнення результатів навчання, передбачених такою програмою [2]. На думку незалежного освітнього аналітика-консультанта Ю. Федорченка, освітню програму варто розуміти як “систему освітніх компонентів”. Іншими словами, освітня програма має вирізнятися єдністю та повнотою своїх складників [3].

Кожен заклад вищої освіти (далі – ЗВО) покликаний забезпечувати розвиток своєї освітньої програми, відповідно до ОП за наявного державного стандарту. Державний стандарт вищої освіти 025 Музичне мистецтво за другим (магістерським) рівнем вищої освіти розроблений 04.03.2020 року Міністерством освіти і науки України (№ 368) [5]. У частині 5 “Вимог до державних стандартів вищої освіти”, згідно з додатком до постанови Кабінету Міністрів України (далі – КМУ) від 07.09.1998 року № 1247, задекларовано, що державний стандарт вищої освіти формування змісту освіти дає змогу випускникові закладу вищої освіти (далі – ЗВО) виконувати професійні завдання, що регламентовані вимогами у сфері праці, науки, культури. Отже, відповідно до частини 15 “Вимог галузевої компоненти державного стандарту вищої освіти” цієї норми КМУ, узагальнення змісту освіти простежуване в освітніх програмах, характеристиці професійного профілю, який унормовує зміст освіти, відображає цілі освітньої та професійної підготовки, описує місце фахівця в структурі господарства й вимоги до його компетентності, інших соціально важливих якостей [4].

Проблему змісту освіти студіювали, зокрема, українські вчені: І. Большакова, Л. Вовк, Г. Волошин, І. Зайченко, Н. Мойсеюк, О. Корсаков, А. Кузьмінський, О. Падалка, Г. Панченко, Л. Роєнко, С. Трубачева, М. Фіцула, В. Ягупов, М. Ярмаченко та інші. Зміст освіти як систему наукових знань, практичних умінь і навичок, засвоєння та набуття яких закладає основи для розвитку й формування особистості, витлумачено в педагогічному словнику за редакцією М. Ярмаченка [8], у наукових працях українських учених

М. Гуревича [10, с. 19], О. Загіка [9, с. 90], А. Кузьмінського [6], у колективному методичному посібнику за редакцією Г. Панченко, Л. Вовка, О. Падалки [7].

Дослідження має на меті схарактеризувати зміст підготовки майбутнього викладача вокалу, виокремити спільні й відмінні аспекти змісту освітньо-професійних та освітньо-наукових програм, за якими готують викладачів вокалу в закладах вищої освіти. У стандарті вищої освіти за спеціальністю 025 “Музичне мистецтво”, за другим (магістерським) рівнем, зауважено, що заклад вищої освіти, розробляючи ОП, має вибудовувати підготовку майбутніх викладачів вокалу, з огляду на ключову фахову (спеціальну) компетентність № 6 (“здатність викладати спеціальні дисципліни в закладах освіти з урахуванням цілей навчання, вікових та індивідуальних особливостей здобувачів освіти”). В описі нормативного змісту підготовки здобувачів вищої освіти регламентовано досягнення результату навчання № 10 – “здійснювати викладання вокалу з урахуванням потреб здобувача освіти, цілей навчання, вікових та індивідуальних особливостей здобувача” [5].

Для теоретичного аналізу змісту підготовки майбутніх викладачів вокалу взято до уваги *дев'ять* освітніх програм за другим (магістерським) рівнем вищої освіти спеціальності 025 Музичне мистецтво, за якими готують майбутніх викладачів вокалу у ЗВО та які акредитовані Національним агентством забезпечення якості вищої освіти протягом 2019–2023 рр. (таблиця 1).

Таблиця 1

**Освітні програми за другим (магістерським) рівнем вищої освіти 025 Музичне мистецтво**

№	Назва ЗВО	Назва ОП/ Тип ОП/ Рік ОП/ Термін навчання	Професійна кваліфікація
1	Таврійський національний університет ім. В.І. Вернадського	Музичне мистецтво. Вокал / Освітньо-професійна / 2020 рік / 1 р. 5 міс.	магістр музичного мистецтва, вокал
2	Одеська національна музична академія ім. А. Нежданової	Музичне мистецтво / Освітньо-професійна / 2020 та 2022 роки / 1 р. 5 міс.	викладач ЗВО, артист-вокаліст ( <i>оперний, концертний</i> ); артист-вокаліст ( <i>концертний</i> )
3	Сумський державний педагогічний університет ім. А. Макаренка	Музичне мистецтво / Освітньо-професійна / 2020 та 2021 роки / 1 р. 4 міс.	концертний виконавець, викладач музичного мистецтва у ЗВО
4	Мукачівський державний університет	Музичне мистецтво. Виконавсько-педагогічна майстерність / Освітньо-професійна / 2019 та 2020 роки / 1 р. 4 міс.	викладач вокалу, артист вокаліст
5	Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв	Сольний спів / Освітньо-професійна / 2019 та 2022 роки / 1 р. 4 міс.	концертний виконавець, керівник вокального ансамблю, викладач
6	Вінницький державний педагогічний університет ім. М. Коцюбинського	Музичне мистецтво / Освітньо-професійна / 2020 рік / 1 р. 4 міс.	артист-вокаліст, викладач вокалу
7	Державний заклад “Луганський національний університет ім. Т. Шевченка”	Музичне мистецтво / Освітньо-професійна / 2022 рік / 1 р. 5 міс.	артист-вокаліст ( <i>камерний, естради</i> ), артист ансамблю, викладач
8	Харківський національний університет мистецтв ім. І. Котляревського	Музичне мистецтво / Освітньо-наукова / 2021 рік / 1 р. 10 міс.	науковець-дослідник, викладач ЗВО, співак-бандурист; артист-вокаліст ( <i>камерний, оперний, естради</i> ).
9	Львівська національна музична академія ім. М. Лисенка	Музичне мистецтво / Освітньо-наукова / 2020 та 2022 роки / 1 р. 10 міс.	науковець-дослідник, викладач ( <i>за відповідною фаховою профілізацією</i> ), артист хору, концертний виконавець, концертно-камерний співак, оперний співак

З-поміж дев'яти акредитованих Наагентством освітніх програм виокремлено два типи ОП, за якими відбувається підготовка майбутніх викладачів вокалу. До *першого типу* ОП увійшли сім ЗВО за **освітньо-професійною** програмою: Таврійський національний університет імені В. Вернадського (ОПП “Музичне мистецтво. Вокал”, 2020 р.), Одеська національна музична академія імені А. Нежданової (ОПП “Музичне мистецтво”, 2022 р.), Сумський державний педагогічний університет імені А. Макаренка (ОПП “Музичне мистецтво”, 2021 р.), Мукачівський державний університет (ОПП “Музичне мистецтво. Виконавсько-педагогічна майстерність”, 2020 р.), Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв (ОПП “Сольний спів”, 2022 р.), Вінницький державний педагогічний університет імені М. Коцюбинського (ОПП “Музичне мистецтво”, 2020 р.), Державний заклад “Луганський національний університет імені Т. Шевченка” (ОПП “Музичне мистецтво”, 2022 р.).

До *другого типу* зараховано два ЗВО за **освітньо-науковою** програмою: Харківський національний університет мистецтв імені І. Котляревського (ОПП “Музичне мистецтво”, 2021 р.), Львівська національна музична академія імені М. Лисенка (ОПП “Музичне мистецтво”, 2022 р.)



Термін навчання майбутнього фахівця для кожного типу ОП різний: у межах *освітньо-професійної програми* навчання у ЗВО триває протягом 1 року й 4 місяців або 1 року та 5 місяців; у межах *освітньо-наукової програми* – 1 рік і 10 місяців.

Аналіз ОП засвідчив, що, залежно від терміну навчання за кожним типом ОП, передбачено різний перелік компонентів та неоднакову їх логічну послідовність: для *освітньо-професійних програм* – комплексний складник, що формується з циклів загальної, професійної, практичної і наукової підготовки; для *освітньо-наукових програм* – розширений та варіативний складники, поділені на загальну, наукову й практичну підготовку. Компоненти розподілено на профільні блоки, відповідно до професійної кваліфікації (*камерний спів, оперний спів, естрадний спів, академічний спів тощо*).

Доцільно представити інтеграційний зміст фахової підготовки майбутніх викладачів вокалу за освітньо-професійною програмою, що запропонована в семи закладах вищої освіти. Функціонування освітньо-наукових програм у двох ЗВО не є поширеною практикою підготовки майбутнього фахівця за ОНП в Україні.

Зафіксовано, що в семи ЗВО зміст освіти оновлюють через модернізацію освітніх компонентів, які формують фахові компетентності (далі – ФК) із циклу професійної (фахової) підготовки. У таблиці 2 систематизовано освітні компоненти, що формують фахові компетентності майбутнього фахівця за освітньо-професійною програмою в межах зазначеної спеціальності (таблиця 2).

Таблиця 2

**Освітні компоненти, що формують фахові компетентності із циклу професійної підготовки майбутнього викладача вокалу освітньо-професійної програми**

Назва ОК з циклу професійної (фахової) підготовки	1	2	3	4	5	6	7
Виконавська підготовка за фахом (вокал)	+						
Методика викладання фахових дисциплін у закладах вищої освіти	+						
Музична культура Закарпаття	+						
Менеджмент у сфері культури і мистецтва	+						
Сучасна музика	+	+					
Музична імпровізація	+						
Практикум за кваліфікацією: <i>Хоровий клас</i>	+						
Виконавська практика	+						
Педагогічна (асистентська) практика	+						+
Публічна демонстрація творчого проєкту / Атестаційний екзамєн	+			+		+	
Основи наукових досліджень в музичній галузі		+					
Музична педагогіка та методика викладання у вищій школі		+					
Практичний курс іноземної мови		+					
Вокал		+					+
Вокальний ансамбль		+					
Фортепіано		+					+
Інтелектуальна власність		+					
Музична режисура		+					
Виробнича практика		+			+		+
Переддипломна практика		+		+			
Магістерська робота		+			+	+	+
Курс професійної майстерності за обраним фахом			+				
Музична педагогіка та методика викладання фахових дисциплін			+				
Теорія музичної інтерпретації			+				
Музична антропологія			+				
Практикум з інструментальної підготовки			+				
Практикум роботи з хором			+			+	
Сольний спів				+			
Теорія та історія музичних стилів				+			
Сучасне музичне мистецтво				+			
Музично-театральна студія				+			
Методика викладання вокалу				+			
Виробнича практика (концертна)				+			
Виробнича практика (музично-театральна)				+			
Виробнича практика (педагогічна)				+			
Філософія мистецтва					+		
Іноземна мова за професійним спрямуванням					+		

Цифрові технології в галузі музичного мистецтва						+		
Методологія наукових досліджень						+		
Сценічно-виконавська майстерність						+		
Методика викладання музичного мистецтва у ЗВО						+		
Фах						+		
Ансамблеве виконавство						+		
Педагогіка вищої школи							+	+
Музична критика							+	
Професійно-педагогічна майстерність							+	
Виконавська майстерність (вокал)							+	
Музичний інструмент							+	
Хоровий клас							+	
Науково-дослідна практика (виробнича)							+	
Науково-педагогічна практика (виробнича)							+	
Концертно-виконавська практика (виробнича)							+	
Філософська методологія пізнання і художньої творчості								+
Психологія музично-сценічної творчості								+
Основи науково-дослідницької діяльності								+
Спеціальний клас (фах)								+
Іноземна мова								+
Музична інтерпретація								+
Концертно-камерний спів								+
Європейська камерна вокальна музика								+
Оперна студія								+
Вивчення оперних партій								+

\* Умовні позначення до таблиці № 2:

1. ОПП “Музичне мистецтво. Виконавсько-педагогічна майстерність” (2020 р.) Мукачівського державного університету; 2. ОПП “Музичне мистецтво. Вокал” (2020р.) Таврійський національний університет імені В. Вернадського; 3. ОПП “Музичне мистецтво” (2020 р.) Вінницького державного педагогічного університету імені М. Коцюбинського; 4. ОПП “Музичне мистецтво” (2021 р.) Сумського державного педагогічного університету імені А. Макаренка; 5. ОПП “Сольний спів” (2022 р.) Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв; 6. ОПП “Музичне мистецтво” (2022 р.) Державного закладу “Луганський національний університет імені Т. Шевченка”; 7. ОПП “Музичне мистецтво” (2022 р.) Одеської національної музичної академії імені А. Нежданової.

На підставі відомостей, поданих у порівняльній таблиці освітніх компонентів, які формують фахові компетентності із циклу професійної підготовки майбутніх викладачів вокалу, що навчаються за **освітньо-професійною програмою** спеціальності 025 “Музичне мистецтво”, виокремлено 11 **спільних характеристик** ОК (6, 7: педагогіка вищої школи, 3, 6: практика роботи з хором, 2, 5, 6, 7: магістерська робота, 2, 4: переддипломна практика, 2, 5, 7: виробнича практика, 1, 4, 6: публічна демонстрація творчого проекту / атестаційний екзамен, 1, 7: педагогічна практика, 2, 7: вокал, 2, 7: фортепіано) та **76 відмінних характеристик** з-поміж 86 освітніх компонентів ОК (1-7 ЗВО).

Унаслідок загальної характеристики змісту підготовки майбутніх викладачів вокалу, що проведена на підставі вивчення основних нормативних положень і вітчизняних наукових джерел, підсумовано, що зміст освіти варто трактувати через окреслені фахові компетентності й систему професійних результатів навчання (знання, уміння, навички). Для досягнення задекларованої мети проаналізовано зміст підготовки майбутнього викладача вокалу, виокремлено 9 акредитованих ОП, що пропонують українські ЗВО. У семи ОПП диференційовано спільні й відмінні ОК, зазначено назву ОП і рік оновлення. Зроблено висновок про наявність тенденцій до оновлення ОП, а також про побудову підготовки майбутнього викладача вокалу ЗВО на підставі з'ясування особливостей формування ФК і ПРН кожної ОП. Дослідницькі перспективи за вибраним науковим напрямом пов'язані з розширенням порівняльного аналізу змісту підготовки майбутнього викладача вокалу, згідно з переліком компонентів та їх логічною побудовою, для виокремлення ФК і ПРН із циклу професійної підготовки.

#### Використана література:

1. Гуревич Р. С. Теорія і практика навчання у професійно-технічних навчальних закладах : монографія. Вінниця : ДОВ “Вінниця”, 2008, 410 с.
2. Загіка О.О. Дидактичні завдання професійної освіти в умовах гуманізації та демократизації педагогічних відносин. *Професійно-технічна освіта: пошуки шляхів оновлення* : матеріали наук.-практ. конф. Інститут післядипломної освіти ІПП УМО. Донецьк : ІПО ІПП УМО, 2010. С. 88–93.
3. Кузьмінський А. І. Педагогіка: підручник / за ред. А. І. Кузьмінський та В. П. Омеляненко. Київ : Знання-Прес, 2008, 447 с.

4. Педагогічний словник / за ред. М. Д. Ярмаченка. Київ : Педагогічна думка, 2001. 516 с.
5. Про вищу освіту: Закон України № 392-IX від 18.12.2019 року / *Відомості Верховної Ради України*, 2014, № 2145-VIII від 05.09.2017 року.
6. Про затвердження стандарту вищої освіти за спеціальністю 025 “Музичне мистецтво” для другого (магістерського) рівня вищої освіти: *Наказ Міністерства освіти і науки України* від 04.03.2020 р. № 368. URL: <http://surl.li/goxt>.
7. Про освіту: Закон України № 1658-IX. *Відомості Рішення Конституційного суду* 10-р/2019 від 16.07.2019 року.
8. Про розроблення державних стандартів вищої освіти. Постанова Кабінету Міністрів України від 07.08.1998 року № 1247 / Кабінет Міністрів України. URL: <https://bit.ly/3JbxtTS>.
9. Словник навчально-педагогічних понять і термінів : методичний посібник / за ред. Л. П. Вовк та ін. Київ : Видавництво НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2001. 83 с.
10. Федорченко Ю. Про формування і реалізацію освітніх програм ЗВО. *Реформи вищої освіти* : веб-сайт. URL: <https://bit.ly/317z8Sm>.

#### References:

1. Hurevych R. S. *Teoriia i praktyka navchannia u profesiino-tekhnichnykh navchalnykh zakladakh* : monohrafiia [Theory and practice of education in vocational and technical educational institutions: monograph]. Vinnytsia: DOV “Vinnytsia”, 2008, 410 p. [in Ukrainian].
2. Zahika O. O. *Dydaktychni zavdannia profesiinoi osvity v umovakh humanizatsii ta demokratyzatsii pedahohichnykh vidnosyn* [Didactic tasks of professional education in conditions of humanization and democratization of pedagogical relations]. *Profesiino-tekhnicna osvita: poshuky shliakhiv onovlennia* [Vocational and technical education: searching for ways of renewal]: scientific and practical materials conf. Institute of Postgraduate Education IPP UMO. Donetsk : IPO IPP UMO, 2010, P. 88–93 [in Ukrainian].
3. Kuzminskyi A. I. *Pedahohika: pidruchnyk* [Pedagogy: textbook]. / under the editorship A. I. Kuzminskyi and V. P. Omelianenko. Kyiv : Znannia-Press, 2008, 447 p. [in Ukrainian].
4. *Pedahohichni slovnyk* [Pedagogical dictionary] / under the editorship M. D. Yarmachenko. Kyiv : Pedagogical Thought, 2001, 516 p. [in Ukrainian].
5. Pro vyshchu osvitu: Zakon Ukrainy № 392-IX vid 05.09.2017 roku [On higher education: Law of Ukraine № 392-IX dated December 18, 2019] / Information of the Verkhovna Rada of Ukraine, 2014, No. 2145-VIII dated September 5, 2017. [in Ukrainian].
6. Pro zatverdzhennia standartu vychoi osvity za spetsialnistiu 025 “Muzychne mystetstvo” dlia drugoho (mahisterskoho) rivnia vychoi osvity [About the approval of the standard of higher education in specialty 025 “Musical art” for the second (master's) level of higher education] : Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine dated March 4, 2020 №. 368. URL: <http://surl.li/goxt>. [in Ukrainian].
7. Pro osvitu: Zakon Ukrainy №1658-IX [On education: Law of Ukraine № 1658-IX] / Information Decision of the Constitutional Court 10/2019 dated 16.07. 2019. [in Ukrainian].
8. Pro rozroblennia derzhavnykh standartiv vychoi osvity [About the development of state standards of higher education]. Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated August 7, 1998 № 1247 / Cabinet of Ministers of Ukraine. URL: <https://bit.ly/3JbxtTS>. [in Ukrainian].
9. Slovnyk navchalno-pedahohichnykh poniat i terminiv: metodychni posibnyk [Dictionary of educational and pedagogical concepts and terms: methodical guide] / under the editorship L. P. Vovk and others. Kyiv : Publishing House of the NPU named after M. P. Drahomanova, 2001, 83 p. [in Ukrainian].
10. Fedorchenko Yu. Pro formuvannia i realizatsiiu osvitnikh prohram ZVO [About the formation and implementation of educational programs of higher education institutions] / Higher Education Reform : website. URL: <https://bit.ly/317z8Sm> (data zvernennia 28.11.2018) [in Ukrainian].

#### **Simonian V. Characteristics of the content of the training future vocal teachers: comparative analysis**

*The main key concepts: “content of education”, “content of professional education”, “educational program” have been characterized in the article and the main aspects of the content of education through educational programs at the second (master's) level of higher education, which are used to train future vocal teachers in institutions of higher education have been revealed.*

*The purpose of the article is to characterize the content of the training of future vocal teachers and highlight the common and different aspects in the content of educational and professional programs in the preparation of future vocal teachers of higher education institutions.*

*The general characteristics of the content of the training of future vocal teachers made us emphasize the main normative provisions and scientific positions of national scientists that the content of education should be considered through the system of professional learning outcomes (knowledge, abilities, skills) based on established pedagogical principles (cognitive, practical and creative experience and the experience of the formation of the surrounding reality).*

*For a thorough analysis of the characteristics of the content of the training of future vocal teachers, nine educational programs for the period from 2019 to 2023 accredited by the National Agency for Quality Assurance of Higher Education at the second (master's) level of higher education were singled out. It has been established that in accordance with the seventh qualification level of the National Framework of Qualifications, educational and professional programs in the specialty 025 Musical Art, which prepare future vocal teachers in higher education institutions, have been identified.*

*In view of the defined purpose of the study, we have analyzed the content of the training of the future vocal teacher by identifying 9 accredited EPs among the higher education institutions of Ukraine and identified the common and distinctive characteristics of the EP, the name of the EP and the year of the update of the EP, which showed the trends of updating the EP and the peculiarity of the training of the future vocal teacher of the higher education institution, taking into account the peculiarities of the formation of EC and PLO of each EP individually.*

*We see the perspective of the research in the direction we have chosen in the expansion of the comparative analysis of the future vocal teacher training content from the list of components and their logical construction to distinguish EC and PLO from the cycle of professional training.*

**Key words:** *content of education, educational program, educational-professional program, educational-scientific program, future vocal teacher, educational components, professional competences, program learning outcome.*



# МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: [www.msu.edu.ua](http://www.msu.edu.ua)

E-mail: [info@msu.edu.ua](mailto:info@msu.edu.ua), [pr@mail.msu.edu.ua](mailto:pr@mail.msu.edu.ua)

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>